

בחודש אייר התחיל ירידת המן

צירוף חודש אייר הוא יהי"ו היוצא בר"ת מפסוק צירמיה (ט' כ"ז) 'יתהלל ה'מתהלל ה'שכל וידוע אותי, וקודם זה כתיב, כה אמר ה' אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרו, כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי, כי אני ה' עשה חסד משפט ודקה בארץ.

ויל"פ דבחודש אייר התחיל המן לירד כמו"ש רש"י בפרשת בשלח (ט"ז א') ד"ה בחמשה עשר יום, נתפרש היום של חגיגה זו, לפי שבו זיוס כלתה החררה שהוציאו ממצרים והוצרכו למן, למדנו שאכלו משירי הצנץ ששים ואחת סעודות, וירד להם מן צט"ז באייר ויום א' בשבת היה כדאיתא במסכת שבת (דף פ"ז), וכ"כ רש"י בפסוק ל"ה שהמצה שהוציאו ממצרים טעמו בהם טעם מן, הרי קמן שני נסים שעשה הקב"ה עם ישראל, שאכלו משירי הצנץ שהוציאו ממצרים ששים ואחת סעודות, והשני צט"ז אייר ירד להם המן, ובמכילתא אמרו לא ניתנה התורה לדרוש אלא לאוכלי המן.

ולכן יוצא צירוף חודש אייר ממקרא, זה אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרו, דאם החכם יתהלל בחכמתו, יאמרו נא לו האם יכול להוריד מן מן השמים, ואם יתהלל הגבור בגבורתו, היכול בגבורתו להוריד מן, וכן העשיר המתהלל בעושרו היכול להוריד מן, כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי, כי אני ה' עושה חסד משפט ודקה, חסד שאכלו משירי הצנץ שהוציאו ממצרים ששים ואחת סעודות, דקה שהוריד המן כמו"ש במדרש לך ד' הדקה זמן, ומשפט זו התורה שניתנה לאוכלי המן.

נולד זכר בא ככרו עמו ונתרפאה כל המשפחה

אשה כי תזריע וילדה זכר (י"ז ב') צירושלמי מסכת מועד קטן (פ"ג ה"ו) איתא, ואמר רבי אלעזר, אם נולד בן זכר באותה המשפחה נתרפאת כל אותה המשפחה, ובספר הנפלא אוהל תורה מהרה"ג דומ"ץ דזיקוב זצ"ל (סוף ח"ב ליקוטים) כתב בזה רמז נפלא, דאם תכתוב תיבת זכר במילוי כזה זי"ן כ"ף רי"ש עולה תרע"ז כמספר רפוא"ה שלימ"ה, והמילוי של התיבה הוא התולדה, וז"ש נולד בן זכר נתרפאה כל המשפחה, המילוי שנוולד מתיבת זכר, הוא רפואה שלימה עכ"ד הנפלאים.

ומה שיש להבין בזה למה מציא זכר עמו רפואה שלימה, ובע"ה י"ל דבמסכת נדה (דף ל"א:) אמרו חז"ל ואמר ר' יצחק דבי ר'

רבי אמי בא זכר בעולם בא ככרו צידו, נקבה אין עמה כלום נקבה נקייה באה, והכוונה י"ל דבאבות (פ"ג מ"ז) מן אס אין קמת אין תורה, וכיון דזכר יש בו חיוב של והגית בו יומם ולילה, לכן בא זכר בא ככרו צידו שיוכל ללמוד תורה.

ובמסכת תענית (דף ח:) אמרו חז"ל דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב דכתיב (תהלים קמ"ה ט"ו) פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון, ולכן אחר שצא עם הזכר ככרו, בא עמו גם רפואה שלימה.

רמז בקרא שאין מילה בלא שבת

וביום השמיני ימול בשר ערלתו, וכתב בצעל הטורים פסוק זה יש בו תיבות ואותיות כמו שצפרשת ויכלו לומר שמילה דוחה שבת עכ"ד.

וי"ל עוד דמיון וזיוס השמיני ימול בשר ערלתו לפרשת ויכלו, להורות שרק מי שנימול מותר לשמור שבת דעכו"ס ששבת חייב מיתה, וגם לרבות שאין מלין עד שיעבור עליו השבת כמו"ש ברבה (אמור פכ"ז י') עה"פ ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה', אמר הקדוש ברוך הוא לא תציאו לפני קרבן עד שתעבור עליו שבת שאין ז' ימים בלא שבת ואין מילה בלא שבת, וזה דמיון וזיוס השמיני ימול בשר ערלתו לפרשת ויכלו.

בשכר כ"ד מתנות כהונה חייב הכהן לראות נגעים

במדרש רבה (פט"ו ח') איתא, אמר רבי לוי בשם רב חמא ברבי חנינא, נער גדול היה לו למשה בדבר הזה, כך הוא כבודו של אהרן אחי להיות רואה את הנגעים, אמר לו הקב"ה ולא נהנה ממנו כ"ד מתנות כהונה, נמא שצבור שניתנה לו כ"ד מתנות כהונה, ניתנה לו גם פרשת נגעים לטהרו או לטמאו.

וירמז שצמקרא קודש זה, אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או צהרת והיה בעור בשרו נגוע נרעת והוצא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים (י"ג ב') יש צדיק כ"ד תיבות, להורות שצביל שניתנה לו כ"ד מתנות כהונה, ניתן לו ג"כ טהרת או טומאת הנגעים.

וטמא טמא יקרא ע"ד משתוקא בתרין

וטמא טמא יקרא (י"ג מ"ה) צרור המור ציאר כפל לשון וטמא טמא יקרא, שיאמר שהוא טמא למעלה וטמא למטה.

וי"ל עוד דמסקת סנהדרין (דף ע"א). אמרו חז"ל לעולם אין הבית טמא, עד שיראה כשמי גריסין על שמי אצנים בשתי כתלים בקרן זוית, ארכו כשני גריסין ורחבו כגריס,

ואולי יתבאר שני גריסין דוקא, דמסקת ערכין (דף ט"ו:). איתא, ואמר ר' יוסי בן זימרא כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו, ובמסקת מגילה (דף י"ח). אמרו מלה בסלע משתוקא בתרין, דשתיקא טוב מדיבור כפלים, שעל דיבור משלמין סלע ועל שתוקא משלמין תרין.

ולזה נרמז בשיעור נגעים שצאים על דיבורי לשון הרע, ארכו כשני גריסין ורחבו כגריס, רחבו כגריס אחד זה מלה בסלע, אצל ארכו כשני גריסין רומז לשתיקה ששה יותר שמשלמין תרין, ובהצגון בזה יתפוס פלך שתוקא וישמר מלדבר לה"ר.

ויתבאר בזה שצפרשת מלורע (י"ד ד') כתיב, וזה הכהן ולקח שמי צפרים חיות טהורות וגו', ויתכן ליתן טעם שמלורע מציא שמי צפרים, דהתורה מדבר תחילה מלפני השחווטה, והדר מדבר מלפני השני שנשאר חי ושלח על פני המדבר, דנגעים באים על לה"ר, ולזה מציא שמי צפרים, הא' שרומז למלה בסלע שוחטו ומת ואינו מתקיים דמלה בסלע אינו מתקיים, והלפני השני נשאר חי ע"ש משתוקא בתרין וכן יעשה הוא לשחוק מלדבר.

ולכן וטמא טמא יקרא צ"פ לרמז למשתוקא בתרין, שלפי שדיבר לה"ר ול"ה זהיר במשתוקא בתרין, כריך הוא לומר שמי פעמים טמא טמא, ומזה יתבונן להזהר בדיבור שמשתוקא בתרין.

נגעים שקודם מתן תורה טהורים

בבבצל הטורים סוף פרשת תזריע כתב, ה"פ נזכר תיבת תור"ת צפרשה, דהמדבר לה"ר הוא כאילו עבר על ה' חומשי תורה, ועיין בנחל קדומים מש"כ בזה.

ואולי יאמר עוד בזה דמסקת נגעים (פ"ו מ"א) תנן אלו צהרות טהורות, שהיו צו קודם למתן תורה, וכחצ הרע"צ מי שהיתה צו צרעת קודם מתן תורה, לא היה טמא מחמת אותו נגע לאחר מתן תורה, דכתיב אדם כי יהיה צעור צפרו, כי יהיה עתה פרט לזה שכבר היה.

ולזה כתיב ה"פ תורה צפרשת נגעים, להורות שרק נגעים שצאו אחר שניתנה חמשה חומשי תורה מטמאים, ולא אותן שהיו קודם מ"ת.

ורבים מקשים איך אפשר שהיו צמ"ת אנשים מנוגעים הלא צמ"ת כל צעלי מומין נתרפאו, ותירץ רביה"ק מסאטמער בקדושת יואל, דלאו כל צעלי מומין נתרפאו רק אותן שהמלצים עצדו בהם עצדות הפרך עד שנעשו צעלי מומין, אצל הערב רב שלא עצדו עמהם עצדות הפרך לא נתרפאו, ולזה אמרו חז"ל אדם כי יהיה צעור צפרו שאת או ספחת או צהרת, כי יהיה אחר מ"ת מטמאים בנגעים, אצל אותן שהיו להם נגעים צמ"ת והם הערב רב אינם מטמאים בנגעים.

נגעים באים בעון גזל

ברבבה (פט"ו ה') אמרו זאת תהיה תורת המלורע ה"ד (קהלת ה') אל תתן את פיך לחטא את צפרך, ריב"ל פתר קריא צאלו שפוסקים נדקה צרבים ואין נותנין, ויתבאר דצרבה מלורע (פ"ו ג') אמרו על עשרה דברים נגעים באים וגו' ועל הגזל את הרצים ועל גזל את שאינו שלו, לזה אמרו זאת תהיה תורת המלורע צאלו שפוסקים נדקה צרבים ואין נותנין, דמלורע צא על הגזל את הרצים ועל גזל את שאינו שלו.

אין אליהו בא לבית שעניניהם צרה באורחים

וצוה הכהן ופנו את הבית צפרים יצא הכהן לראות את הנגע ולא יטמא כל אשר בבית (י"ד ל"ו) ציגל יעקב כתב ר"ת לראות א"ת ה'נגע ו'לא יטמא הוא אליהו.

ויש לבאר צע"ה, עפימ"ש צפרו ליעקב (ח"א דף קנ"ח) טעם למנהג ישראל תורה לפתוח הדלת קודם שפוך חמתך לכבודו של אליהו הנביא זכור לטוב, ולכאורה כריך ציבור מפני מה אנו עושים רמז על ציאת אליהו דוקא בפתיחת הדלת, והלא אליהו הנביא יכול באמת ליכנס גם במקום שהדלת נעול.

ויברואר על פי מה דאיתא במסקת צצא בתרא (דף ז.) ההוא חסידא דהוה רגיל אליהו דהוה משתעי בהדיה, עצד צית שער ותו לא הוה משתעי בהדיה, ופירש"י לפי שמפסיק צעניים הצועקים ואין קולם נשמע, הרי שלך לפניך כי צאם יש את נפשינו לקבל פני אליהו הנביא זכור לטוב, מן ההכרח לפתוח הדלת לשמוע שועת עניים וצערקת דלים, ולפי זה מה טוב ומה נעים לעשות סימן לציאת אליהו דוקא בפתיחת הדלת עכ"ד.

והנה נגעים באים על צרי עין צאורחים, לכן צא הרמז צר"ת לראות א"ת ה'נגע ו'לא יטמא אליהו, שצית המנוגע הוא לפי שעניניהם צרו צאורחים, ולא יצאו אליהו לבית זה.

yonafriedman@thejnet.com